

การพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม ในระดับอุดมศึกษาไทย*

Model Development of Moral and Ethics Teaching in Thai Higher Education

สุทธิชัย ยังสุข

Suttichai Yungsook

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Social Science Faculty of Naresuan University, Thailand

E-mail: Suthichai4499@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาไทย 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาไทย โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น (Secondary Data) จากการทบทวนเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม (Primary Data) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต ในระดับปัจเจกบุคคล และกลุ่มและสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจำนวน 27 รูป/คน ซึ่งเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย

ผลการวิจัยพบว่า

1. รูปแบบการสอนมี 5 รูปแบบ คือ แบบบรรยาย แบบสร้างสรรค์ แบบอริยสัจสี่ แบบบัวพันน้ำ และแบบผสมผสาน
2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สอนมี 5 แนวทาง คือ คุณสมบัติผู้สอน หลักการทั่วไป/ทำที่ การสอน วิธีการสอน/หลักการสอน อุปกรณ์นวัตกรรมสื่อการสอนและจุดมุ่งหมายในการสอน

คำสำคัญ: คุณธรรม; จริยธรรม; รูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรม

*ได้รับบทความ: 26 กรกฎาคม 2561; แก้ไขบทความ: 2 เมษายน 2562; ตอรับตีพิมพ์: 30 เมษายน 2562

Received: July 26, 2018; Revised: April 2, 2019; Accepted: April 30, 2019

Abstract

The research objectives were: 1) to develop moral and ethical teaching patterns in higher education of Thailand. 2) To propose the developing guideline the ability of moral and ethical teachers in Thai higher Education. Qualitative methodology was used this research. Secondary data was collected from the review of documents and field data was collected by in-depth interviews and observations from the individual and group interview and focus group with 27 key informants who were the teachers in the university.

The results were found:

1. There were 5 types of teaching patterns; the descriptive, the creative, the Four Noble Truths, the lotus beyond the water and the transdisciplinary.
2. The developing guidelines for moral and ethical teachers were 5 items consisting of the teacher qualities, the general principles/teaching attitudes, the teaching method/teaching principles, the teaching tools and innovations and the teaching aims.

Keywords: Morality; Ethics; Model of Moral and Ethical Teaching

1. บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการว่างงาน ปัญหาการลักทรัพย์ ปัญหาโสเภณี ปัญหาการทำแท้ง ปัญหาท้องก่อนแต่ง ปัญหาการคอร์รัปชัน ปัญหาการเดินขบวน เป็นต้น ปัญหาเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับปัญหาการขาดคุณธรรมและจริยธรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม

คุณธรรมและจริยธรรมเป็นบรรทัดฐานทางสังคม (Norms) ซึ่งเป็นกรอบหรือกฎเกณฑ์ในการควบคุมพฤติกรรมหรือแบบแผนสำหรับให้คนในสังคมได้ยึดถือปฏิบัติตาม เพื่อให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ไม่เกิดปัญหา ไม่ทะเลาะกัน

ไม่บาดหมางซึ่งกันและกัน และที่สำคัญเพื่อให้สังคมนั้นย่อมมีความเจริญรุ่งเรือง เพราะคนในสังคมนั้นย่อมมีจิตใจสูง มีความสะอาดและสว่างในจิตใจเมื่อจะทำอะไรโดยอ้อมไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น (Chotikpanich, n.p.) คุณธรรมและจริยธรรมจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมอย่างมากและควรประพฤติอย่างต่อเนื่อง (Intasara, 1998 and Kraphajan, 2001) ดังนั้น จึงควรมีหน่วยงานและสถาบันที่ทำหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนในระดับสูงขึ้นโดยตรง

มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันอุดมศึกษาหรือเป็นสถาบันการศึกษาสูงสุดที่มีส่วนในการทำหน้าทีในการปลูกฝังความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้

กับผู้เรียนหรือนักศึกษา (Promma and L., 2016) ซึ่งเป็นสถาบันที่มีการเรียนการสอนทั้งเพื่อการเลี้ยงชีพและการบำเพ็ญประโยชน์ให้กับสังคม เพื่อให้บัณฑิตที่จบออกมาสามารถประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างเหมาะสม คือ นอกจากมีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพแล้ว ยังต้องมีจริยธรรมและมีวินัยในตนเองด้วย (Phoapoksatit, 1999) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ที่ระบุความหมายและหลักการในการจัดควมมีการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Neamnak, et al., 2017) รวมทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2547 ยังมีอุดมการณ์ที่สำคัญในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ สามารถสร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการ (Integration) ให้มีความสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรมและวัฒนธรรม (Information and Technology Resource Centre, n.p.) หรือให้เป็นคนเก่ง ดี มีสุข

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับสมาชิกในสังคม แต่มหาวิทยาลัยมีจำนวนมากและกระบวนการถ่ายทอดสืบทอดความรู้ด้านคุณธรรมและจริยธรรมแตกต่างกัน ทำให้ผู้รับการถ่ายทอด มีคุณธรรมไม่เท่าเทียมกัน กลายเป็นความประพัตติที่ไม่เสมอกันหรือที่เรียกว่า “ศีลไม่เสมอกัน” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีคำถามว่า กระบวนการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรมและ

จริยธรรมในระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร รูปแบบของสอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร และแนวทางการพัฒนาศักยภาพรูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาควรเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาศึกษาไทย
2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพผู้สอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาไทย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) เก็บข้อมูลในเบื้องต้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างแนวคำถามนำ ทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและกลุ่ม (Group Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการสังเกตทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม กับกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูล ซึ่งเป็นผู้รู้ที่สำคัญ (Key Informants) จำนวน 27 รูป/คน ซึ่งเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัย โดยกำหนดคุณสมบัติ คือ 1) เป็นอาจารย์สอนวิชาด้านศีลธรรมและจริยธรรมมาเป็นเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี 2) เป็นผู้ที่มิชื่อเสียงดีหรือไม่เคยประพฤติตนผิดร้ายแรงหรือขัดกับศีลธรรมและจริยธรรม 3) เป็นผู้ได้รับการยกย่องจากสังคมว่าเป็นผู้มีความรู้ความสามารถหรือเป็นปราชญ์ในวิชาชีพ หลังจากนั้น

จึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยพรรณนา (Descriptive) หรือวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอตามความเป็นจริงในรูปของการพรรณนา

4. สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. รูปแบบการสอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาศึกษาไทย จากการศึกษ พบว่า รูปแบบการสอนมีทั้งหมด 5 รูปแบบ เรียกว่า “ทฤษฎีปัญจมรรคการสอนคุณธรรมและจริยธรรม” (The five Makkas theory of moral and ethical teaching) ประกอบด้วย

1.1 รูปแบบการสอนแบบบรรยาย (The Descriptive Teaching) การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีที่ใช้สอนกันทั่วไปในทุกระดับชั้น เป็นกรรมวิธีของผู้สอนให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ เป็นการสอนของครูอาจารย์ที่จำเป็นต้องให้ตลอดสำหรับการสอนเป็นวิธีสอนที่สำคัญ และมีความจำเป็นที่สำคัญที่สุดต้องใช้เป็นอันดับแรก ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เพราะการสอน “เป็นการบอกประสบการณ์” ครูอาจารย์มีประสบการณ์อะไรก็มาบอกลูกศิษย์ เพื่อจะได้ทำความเข้าใจนำไปใช้ต่อไปได้ เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี

1.2 รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์ (The Creative Teaching) เป็นการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะเชิงสร้างสรรค์ เป็นการสอนเพื่อให้ผู้เรียนทำการวิจัยด้วยตนเองได้ ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหา รู้จักคิดวิเคราะห์ แสวงหาคำตอบด้วยตนเองได้ประกอบด้วย 4 รูปแบบย่อย คือ

1) การสอนแบบเน้นการวิจัย 2) การสอนแบบการเน้นปัญหา 3) การสอนแบบการคิดวิจารณ์ญาณ และ 4) การสอนแบบเน้นการนำตนเอง

1.3 รูปแบบการสอนแบบอริยสัจ 4 (The Four Noble Truths teaching) เป็นหลักคำสอนของพระพุทธเจ้า ที่ทรงใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และทรงสอนในการตรัสรู้ด้วยพระองค์เองด้วยหลักการ 4 ประการ แล้วทรงนำหลักการดังกล่าวไปสอนพุทธบริษัทได้รู้ตาม ถือเป็นหลักการสอนที่สำคัญที่สุดที่ผู้สอนคุณธรรมและจริยธรรม จะต้องนำไปประยุกต์ใช้ในการสอน เพื่อเกิดประโยชน์ให้กับผู้เรียนต่อไป

1.4 รูปแบบการสอนแบบบัวพ้นน้ำ (The Lotus beyond the Water Teaching) มีลักษณะเหมือนการสอนแบบบรรยายแต่เป็นการสอนที่ใหม่สำหรับผู้เริ่มสอน คุณธรรมและจริยธรรม แต่ที่แท้จริงแล้วการสอนแบบบัวพ้นน้ำเป็นการสอนสอนคุณธรรมที่เก่าแก่มาพอสมควร เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจตามกระบวนการเรียนการสอนคุณธรรมและจริยธรรม

1.5 รูปแบบการสอนแบบผสมผสาน (The Transdisciplinary Teaching) ผู้สอนจะต้องเลือกทำความเข้าใจผู้เรียน ว่าผู้สอนจะเลือกวิธีสอนแบบใดนำมาใช้สอนกับผู้เรียนที่จะเหมาะสมกับผู้เรียนดี สอนแล้วจะได้ผลดี ผู้เรียนก็มีปัญญาไม่เสมอกัน ที่เรียกว่าบัว 4 เหล่า การสอนแบบผสมผสาน แบ่งออกเป็น 5 แบบย่อย คือ 1) รูปแบบการสอนแบบหลักไตรสิกขา 2) การสอนแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม 3) การสอนแบบสามมิติ 4) การสอนแบบชูความดี และ 5) การสอนแบบ

ระดมสมอง สำหรับรูปแบบการสอนทั้ง 5 รูปแบบดังกล่าว คือ (การสอนแบบบรรยาย การสอนแบบสร้างสรรค์ การสอนแบบอริยสัจ 4 การสอนแบบบัวผันน้ำและการสอนแบบผสมผสาน) มีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนดำเนินการ และขั้นตอนประเมิน

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพรูปแบบของผู้สอนคุณธรรมและจริยธรรมในระดับอุดมศึกษาไทย จากการศึกษา 5 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 คุณสมบัติของผู้สอน (The Teacher Qualities) บุคคลผู้ที่ได้รับการเคารพยกย่องและนับถือว่า “ครู” ย่อมมีความงามสมกับความเป็นครู ผู้อยู่ในฐานะเป็นครูฐานันยบุคคลมีคุณสมบัติที่ปรากฏออกมาภายนอก ได้แก่ บุคลิกภาพอย่างหนึ่ง และคุณสมบัติภายใน อันได้แก่ คุณธรรมต่างๆ อย่างหนึ่ง โดยแท้บุคลิกภาพหรือความงามอย่างครู ประกอบด้วย “ความงาม 4” อย่างคือ งามรูป งามเสียง งามความประพฤติและงามความรู้

แนวทางที่ 2 หลักการสอนทั่วไป/ท่าทีการสอน (The General Principles / Teaching Attitudes) คือ 1) เตรียมการสอน เพื่อให้เข้าใจเนื้อหา ขอบเขตและกฎเกณฑ์ของวิชาที่สอน และเข้าใจผู้เรียน 2) นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อเป็นการโน้มน้าวหรือชักจูงให้ผู้เรียนมีความสนใจและเพลิดเพลินพร้อมที่จะเรียน 3) ดำเนินการการสอน โดยสอนจากสิ่งที่รู้เห็นเข้าใจง่ายหรือรู้เห็นเข้าใจอยู่แล้ว ไปหาสิ่งที่เห็นเข้าใจได้ยาก หรือยังไม่รู้ไม่เห็น ไม่เข้าใจ จากง่ายไปหายาก อย่างต่อเนื่อง มีประเด็นเชื่อมโยงกันอย่างชัดเจนให้ตรงเนื้อหา

อย่างมีเหตุมีผลพอดีกับช่วงเวลา ไม่มากเกินไป ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกกดดัน ในขณะเดียวกันพยายามสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนตื่นตัวอยู่ตลอดเวลาใช้คำสุภาพและตั้งใจสอน 4) สีลาการสอนต้องมีลักษณะแจ่มแจ้ง (สันทัสสนา) จูงใจ (สมาทปทา) เร้าหาญกล้า (สมุตเตชนา) และปลูกให้รำเรง (สัมปทังสนา) 5) การวัดผลและประเมินผลการสอนโดยวิเคราะห์ กำหนดรู้บริบทของผู้เรียน กำหนดเนื้อหาสาระที่จะสอน มีขั้นตอนการเลือกเรื่องที่จะนำมาสอน รูปแบบการนำเสนอในการสอน เช่น การบรรยาย การสนทนา การตอบปัญหา ลดส่วนเกินเพิ่มส่วนที่บกพร่อง การประเมินผลการเรียนได้รับผลประโยชน์เป็นแนวทาง สามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การติดตามผล

แนวทางที่ 3 วิธีการสอน/หลักการสอน (The Teaching Method/Teaching Principles) ได้แก่ 1) เตรียมการสอน คือ เตรียมที่สอน (อาวาสสปปายะ) เตรียมสื่ออุปกรณ์การสอน (อาวาสสปปายะ) เตรียมคนสอน (บุคคลสปปายะ) เตรียมเรื่องที่จะสอน (อัมมสปปายะ) เตรียมกิจกรรม (อิริยาปถสปปายะ) เตรียมสิ่งแวดล้อม (อุตสสัมปายะ) และเตรียมชุมชน (โคจรสปปายะ) 2) หลักการสอน ได้แก่ สอนรู้จัก (ปริยัติ) สอนให้รู้จริง (ปฏิบัติ) และสอนให้รู้แจ้ง (ปฏิเวธ) 3) กลยุทธ์การสอน ได้แก่ การสอนตามลักษณะของผู้เรียนหาเรื่องที่เหมาะสมกับ มีลักษณะจากรูปธรรมไปนามธรรม สอนจากง่ายไปยาก จากสิ่งที่รู้ไปสู่สิ่งที่ไม่รู้ ยกอุทาหรณ์เปรียบเทียบ ใช้อุปมาอุปไทยเล่านิทาน ใช้สำนวนที่เหมาะสมและทันสมัย มีการลงโทษและให้รางวัล ใช้อุปกรณ์การสอน

สร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง คำนึงถึงความแตกต่าง 4) วิธีการสอน โดยชี้ให้ชัด (สันตสสนา) ชวนให้ปฏิบัติ (สมาทปนา) ปลุกให้รำเริง (สมุตเตชนา) ให้เปลือดเปลิง (สัมปหังสนา) 5) สีสากการสอน สอนอย่างละมุนละม่อม (อิทธิปาฏิหาร) เข้มงวดรุนแรง (อาเทศนาปาฏิหาริย์) และขอร้องวิงวอน (อนุสาสนีปาฏิหาริย์) 6) ผลสำเร็จของการสอน ทำให้รู้ดี (ญาคปริญญ) มีเหตุผล (ตีสณปริญญ) หลุดพ้นอวิชชา (ปหานปริญญ) 7) สื่อการสอนต้องมีทั้งภายในและภายนอก 8) ลูกศิษย์ที่ครูสอนต้องหัวใจสู้ (อคมตติญญ) รอดูจ้งหะ (วิปจิตัญญ) พอจะแนะนำได้ (เนยยะ) และต่ำต้อยติดดิน (ปทปมะ) (Loawlapa, 1999 : 129) และลูกศิษย์ต้องพหุสุต คือ ฟังให้มาก (พหุสุตตะ) จดให้มาก (ธตะ) ปากต้องไว (วจสา ปรีจิตตะ) ใจต้องคิด (มนสาณูปกขตะ) และไม่ปิดกั้นวิสัยทัศน์ (ทัญญิยา สุปฏิวิทธา)

แนวทางที่ 4 อุปกรณ์นวัตกรรมสื่อการสอน (The Teaching Tools and Innovations) โดยใช้วิธีการ 1) การยกอุทาหรณ์และการเล่านิทานประกอบเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ชัดเจน จำแม่น เห็นจริง และมีความเปลือดเปลิง 2) การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา อธิบายให้เห็นจากนามธรรมเป็นรูปธรรม 3) การใช้อุปกรณ์การสอน ให้เกิดวิธีการสอนที่หลากหลาย เข้าใจความหมายได้ถูกต้อง เกี่ยวข้องกับเรื่องที่สอน 4) การทำเป็นตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความเชื่อในสิ่งที่ผู้สอนได้สอน สิ่งสำคัญคือสอนอย่างให้ผู้สอนเป็น สมดังสุภาษิตที่ว่า “การกระทำมีค่ากว่าคำสอน” 5) การเล่นภาษา ซึ่งเป็นการแสดงถึงโวหาร ถ้อยคำและความสวยงามของภาษา 6) อุปบายเลือกคนและปฏิบัติรายงานบุคคลการ

เลือกคนเป็นอุปบายสำคัญในการสอนเป็นเรียนรู้จากบทเรียน กรณีศึกษา เหตุการณ์ตัวอย่าง การศึกษาดูงาน เป็นต้น 7) การรู้จักจ้งหะและโอกาส ผู้สอนจะต้องรู้จักใช้จ้งหะและโอกาสให้เป็นประโยชน์ แม้ยังไม่ถึงจ้งหะ ไม่เป็นโอกาส เช่นผู้เรียนยังไม่พร้อม ยังไม่เกิดการเรียน ก็ต้องมีความอดทนจะจับมาใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่ปล่อยให้ผ่านเลยไปเสียเปล่า 8) ความยืดหยุ่นในการใช้วิธีการ ถ้าผู้สอนสอนอย่างไม่มีอึดตะ ตัดต้นหา มานะ ทัญญิเสียได้ ก็มุ่งไปยังผลสำเร็จในการเรียนรู้เป็นสำคัญ สดแต่จะใช้กลวิธีใดการสอนได้ผลดีที่สุด ก็จะทำในทางนั้นไม่กลัวจะเสียเกียรติ ไม่กลัวจะรู้สึกแพ้บางคราว เมื่อสมควรก็ยอมให้ผู้เรียนรู้สึกตัวว่าเขาเก่ง บางคราวสมควรข่มก็ข่ม บางคราวสมควรโอนอ่อนผ่อนตามก็ยอมตาม สมควรขัดก็ขัดสมควรคล้อยก็คล้อยสมควรตามก็ตาม สมควรปลอมก็ปลอม 9) การลงโทษและให้รางวัล มีคำสรรเสริญพระพุทศคุณที่ยกย่องมาแสดงข้างต้นแล้วว่า “พระผู้มีพระภาคทรงฝึกอบรมชุมชนได้ดีถึงเพียงนี้ โดยไม่ต้องใช้อาชญา” (Mahachulalongkornrajavidyalaya, 1992 : 565) 10) กลวิธีแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยอาศัยปฏิกิริยา ประยุด์หลัก วิธีการและกลวิธีต่างๆ มาใช้ให้เหมาะสม

แนวทางที่ 5 จุดมุ่งหมายในการสอน (The Teaching Aims) มี 2 อย่าง คือ 1) จุดมุ่งหมายในการสอนทางโลก เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถในการเลี้ยงชีพตามความถนัดของผู้เรียน สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ฟังตนเองได้และช่วยเหลือสังคม ประกอบด้วยเป็นคนมีความรู้ ความจำ (Knowledge and Perception) มีความเข้าใจ

(Comprehension) สามารถนำไปใช้หรือประยุกต์ใช้ (Application) สามารถวิเคราะห์ (Analysis) สามารถสังเคราะห์ (Synthesis) และสามารถประเมินค่า (Evaluation) สิ่งที่ยืนยันได้อย่างเหมาะสมถูกต้องและเที่ยงตรง จุดมุ่งหมายของการสอนทางโลกยังเป็นเรื่องของโลกีย์หรือคลุกคลีกับโลกหรือสังคม 2) จุดมุ่งหมายในการสอนทางธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา มีนัยยะของการประพฤติปฏิบัติตนเป็นคนดีและมีเป้าหมายสูงสุดเป็นโลกุตระธรรมหรือธรรมของของอริยะบุคคล โดยเน้นในเรื่อง (1) การสอนมีความงาม (กัลป์ยามตา) คือ งามทั้งในเบื้องต้น (อาทิกัลป์ยามตา) ท่ามกลาง (มัชฌกัลป์ยามตา) เบื้องปลาย (ปริโยสานกัลป์ยามตา) (2) การศึกษามีความเต็ม (ปริบูรณ์ตา) คือ ไม่ขาด ไม่เกิน ไม่ลดและไม่ล้น (3) การศึกษามีความสะอาด (ปริสุทธตา) คือ สามารถกำจัดกิเลสได้ทั้งอย่างหยาบ (วิวิตกมกิเลส) อย่างกลาง (ปริยฎฐานกิเลส) และอย่างละเอียด (อนุสัยกิเลส) (4) การศึกษามีผลเดียว คือ หลุดพ้น (วิมุตติ) จากความโลภ โกรธ และหลง ไม่ถูกอวิชชาครอบงำ (5) การศึกษามีผู้สำเร็จการศึกษา (อเสชบุคคล) หมายถึงผู้เรียนจบแล้วไม่ต้องเรียนอะไรอีกแล้ว ทำงานประกอบสัมมาชีพ เลี้ยงดูตนเองครอบครัวและสังคมอย่างมีความสุข

5. อภิปรายผลการวิจัย

1. รูปแบบการสอนศีลธรรมและจริยธรรม พบว่า มีความหลายผสมผสานกันทั้งการบรรยาย การสร้างสรรค์ การเน้นแก้ปัญหา (อริยสัจ 4) เน้นความยากและความง่ายตามระดับ

ความสติปัญญา ทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อ กระตือรือร้นและอยากเรียนรู้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาปัญญา แล่นบัว ที่พบว่า พระสอนศีลธรรมดำเนินการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการหลายวิธี ได้แก่ การสนทนาการบรรยายประกอบสื่อการเรียนการสอน การทำกิจกรรมกลุ่ม การเล่านิทาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของธนสิทธิ์ คณธา (Kanatha, 2008 : 43) พบว่า ผลการศึกษาคุณธรรมจริยธรรมของนักศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ (Active Learning) ด้วยเทคนิคที่หลากหลายอยู่ในระดับดีมากเนื่องมาจากการจัดการเรียนแบบใฝ่รู้ด้วยเทคนิคที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบใฝ่รู้ที่ว่า Active Learning ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หรือเกิดการเปลี่ยนไปในทางที่พึงประสงค์ทั้งด้านความรู้ ความเข้าใจทักษะและเจตคติ

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้สอน พบว่า มีความหลากหลาย ได้แก่ การพัฒนาคุณสมบัติของผู้สอน การพัฒนากระบวนการและวิธีการสอนที่หลากหลาย การใช้แนวทางและวิธีการสอนที่หลากหลาย ตลอดจนการใช้อุปกรณ์หรือสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและทันสมัยและมีการวัดผลประเมินผลอย่างต่อเนื่องสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาสมศักดิ์ ศรีบริบูรณ์ ที่กล่าวว่า ครูพระสอนศีลธรรมมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอน โดยรวมและรายด้านคือด้านเนื้อหาและหลักสูตรด้านการผลิตและการใช้สื่อด้านการดำเนินการสอนด้านการวัดผลประเมินผลและด้านคุณลักษณะและเจตคติ

อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเทพ เชื้อสมุทร (Cheuasamutra, 2013 : 222) ด้านการผลิตและใช้สื่อ พบว่า พระสอนศีลธรรม มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ก่อนจัดการเรียน การสอน มีการเตรียมตัวก่อนสอนทุกครั้ง มีการจัด ทำโครงสร้างสื่อสำหรับประกอบการสอน

6. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการบังคับให้มีการเรียน การสอนคุณธรรมและจริยธรรมในสถาบันการ ศึกษาทุกระดับ โดยประยุกต์ใช้ผลการวิจัยให้ เหมาะสมตามระดับการศึกษา เช่น การพัฒนา หลักสูตร วิธีการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน

1.2 ควรมีการพัฒนาคุณสมบัติผู้สอน คุณธรรมและจริยธรรมให้เหมาะสมหรือเป็นที่

เคารพยกย่องให้เป็นผู้มีความรู้และความประพฤติ ที่ดีงามก่อนดำเนินการสอน เพื่อเป็นแบบอย่างหรือ แม่พิมพ์ที่ดี

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงการติดตาม พฤติกรรมทางคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตหรือนักศึกษาที่เรียนจบการศึกษาไปแล้ว

2.2 ควรมีการวิจัยผลสัมฤทธิ์ของ พฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมของนิสิตหรือนักศึกษาในแต่ละชั้นปีเพื่อให้เห็นพัฒนาการ พฤติกรรมของนิสิตหรือนักศึกษาจากปีที่ 1-5

2.3 ควรมีการวิจัยพฤติกรรมการ ปฏิบัติตามคุณธรรมและจริยธรรมของครูและ อาจารย์ในเชิงลึกและนำผลสะท้อนกลับไปให้กับครู และอาจารย์ได้ตระหนักถึงบทบาทของตนเองใน การเป็นแม่พิมพ์ที่ดีต่อไป

References

- Chotikpanich, R. (n.p.). *Ethics and Conduct for Teachers*. Bangkok : Ramkhamhaeng University.
- Chueasamut, S. (2013). Competency Development Model of Morality Teaching Monks in Secondary Schools. *Doctor of Philosophy Program in Educational Administration*. Graduate School : Sripatum University.
- Information and Technology Resource Center. (n.p.). *The National Educational Standards*. <http://arirc.nsruc.ac.th/qa/sar52/Reference/1-1.1-NSRU-AC-12.pdf> (Accessed 20 June 2018).
- Intasara, V. (1998). *Buddhist Ethics*. Bangkok : Thong Printing House.
- Kanatha, T. (2008). A study a Active Learning Teaching for moral and Ethics Development of the Students who Registered the course of Thai Graduate School. *Philosophy and Religion Branch*. Graduate School : Nakhon Sawan Rajabhat University.

- Kraphajan, P. (2001). *Morality, Ethics and Professional Conduct. Printed at Yellow Pages.* Bangkok : Sorghum Rice Publishers Co., Ltd.
- Loawlapha, S. (1999). *Buddhist Studies.* Phra Nakhon Si Ayutthaya : Luon Perm Poon Vanich Meditation Training Center.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya. (1992). *Chulalongkorn Tripitaka.* Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Neamnak, P., et al. (2017). *The Teaching Patterns Development to Promote the Ethics in Self Discipline for Rajabhat University Students.* http://research.kpru.ac.th/old/Journal_HSS/images/TGT/2554/pats2/7.pdf (Accessed 20 June 2018).
- Phoapoksatit, S. (1999). *General Psychology.* Bangkok : Mac Printing.
- Promma, K. & L. (2016). *University Teachers, Life and Academic Achievement and Academic Placement.* Bangkok : Chulalongkorn University Press.

